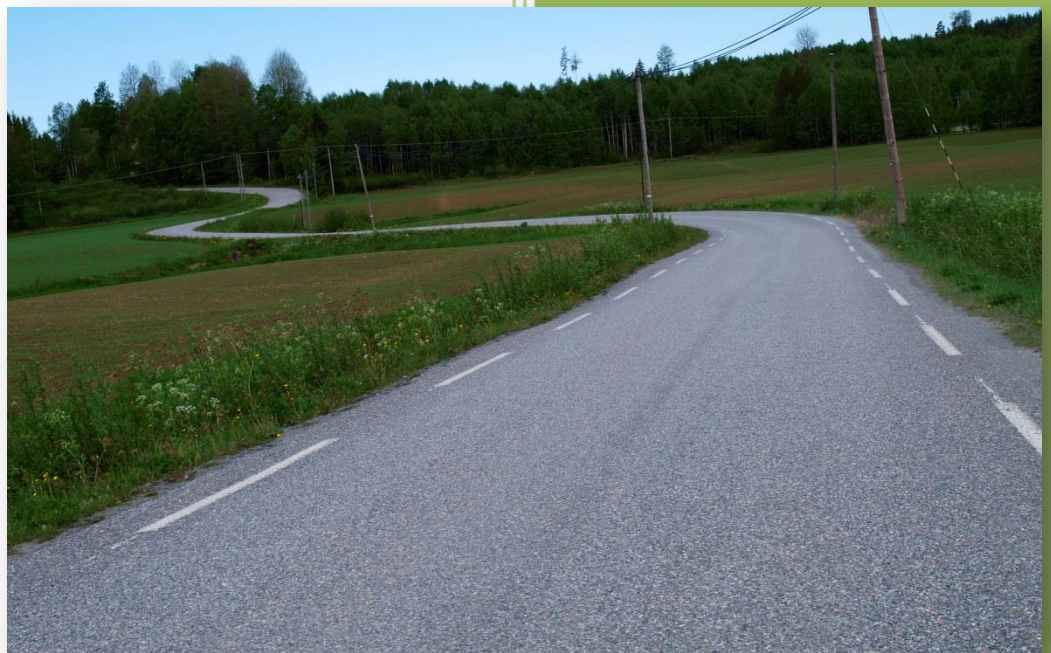

EIDSKOG
KOMMUNE

Planstrategi 2021-2023

Vedtatt av kommunestyret

sak: K-022/21

dato: 11.5.2021

Innhold

1. Formålet med kommunal planstrategi.....	2
1.1 Bedre og mer behovsstyrt planlegging.....	2
1.2 Medvirkning og prosess.....	2
2. Kommunens plansystem	3
2.1 Grunnleggende prinsipp	3
2.2 Evaluering av gjeldende kommuneplan	3
2.3 Overordnede føringer.....	4
2.4 Regionale og interkommunale føringer	5
2.5 Evaluering av Planstrategi 2017-2019	6
3. Utviklingstrekk og utfordringer	7
3.1 Folketallsutvikling	7
3.2 Kommuneøkonomi	9
3.3 Egen organisasjon.....	9
3.4 Levekår	9
3.5 Arbeid, inntekt og næringsutvikling	9
3.6 Arealbruk	10
3.7 Miljø, energi og klima	11
3.8 Samfunnssikkerhet	11
3.9. Oppvekst og utdanning	12
3.10 Helse og omsorg	12
3.11 Sammenheng i planlegging	12
4. Vurdering og prioritering av kommunens planbehov	14
4.1 Strategiske valg som legges til grunn for planlegging	14
4.2 Eksisterende og ønskete planer	14
4.3 Vurdering av planbehovet	16
4.4 Kommunestyrets prioriterte planoppgaver 2021-2023 og gjennomføring	18

Forsidebilde: Ilagsvegen (Foto T. Smines)

Rev.:

- 12.4.2021 Etter høring, før utvalg.
- 14.4.2021 Oppdatering av statistikk, framdrift og noe justering tekst, for saksframlegg plan og samfunn og formannskap.
- 4.5.2021 Justering etter behandling i utvalg og formannskap. Folkehelseoversikten er vedtatt. Tekst og tabell er oppdatert med årlig rullering. Hovedplan vann framskyndet fra 22-23 til 21-22. Handlingsplan for kulturmiljø og kulturminner revideres og tabell er oppdatert. Presisering i 3.7 slik at renseanlegg og gymsal/svømmehall er vedtatt. Demensplan er vurdert i 4.3.

1. Formålet med kommunal planstrategi

1.1 Bedre og mer behovsstyrt planlegging

Kommunal planstrategi er et verktøy i plan- og bygningsloven. Formålet er å klargjøre hvilke planoppgaver kommunen bør gjennomføre for å legge til rette for ønsket utvikling.

Planleggingen skal være behovsstyrt og ikke gjøres mer omfattende enn nødvendig. Dette er nedfelt i plan- og bygningsloven § 3-1 om oppgaver og hensyn i planlegging etter loven.

Et viktig mål er å styrke den politiske styringen av hvilke planoppgaver som skal prioriteres. Gjennom vedtaket av den kommunale planstrategien skal det kommunestyret ta stilling til om kommuneplanen helt eller delvis skal revideres. Planstrategien er egnet til å vurdere kommunens plansystem, planressurser og samlede planbehov i kommunestyreperioden knyttet til kommunedelplaner, tema- og handlingsplaner.

Kommunal planstrategi er viktig for å drøfte og avklare behov for interkommunal planlegging. Nå pågår planlegging av E16, jernbane, næringsutvikling, klima og miljø, samt et økende samarbeid i Kongsvingerregionen.

1.2 Medvirkning og prosess

Det er holdt en orientering for formannskapet den 13.10.2020 der det ble gitt tilslutning til prosess.

Rådmannens ledergruppe har drøftet planstrategiens innhold og ønsket gjennomføring.

Mye av planoppgavene er enten arbeid som pågår eller som er ønsket gjennom behandling av budsjett og økonomiplanen. For å hente inn tid sendes utkastet til Planstrategi til uttalelse hos sektormyndigheter og nabokommuner før videre politisk behandling.

Framdrift:

2020	Okt.	Formannskapet informert og drøfting av føringer
2021	Jan.	Ledermøte informasjon Ledermøte oppgaver og drøfting, avklaringer med flere ledere og folkehelsekoordinator. Utkast «Oversikt over folkehelsen» ferdig
	Feb.	Utkast til Planstrategi ferdig Forslag legges ut på høring
	Mars	1.-31.3. høringsperiode. Formannskapet gitt informasjon 9.3 og kommunestyret den 23.3. Folkehelseoversikten vedtatt 23.3.
	April	I utvalgene for innspill. Ev. justering. Behandling i utvalg for plan og samfunn 19.4. og formannskap 27.4.
	Mai	Til kommunestyret 15.5. for vedtak.

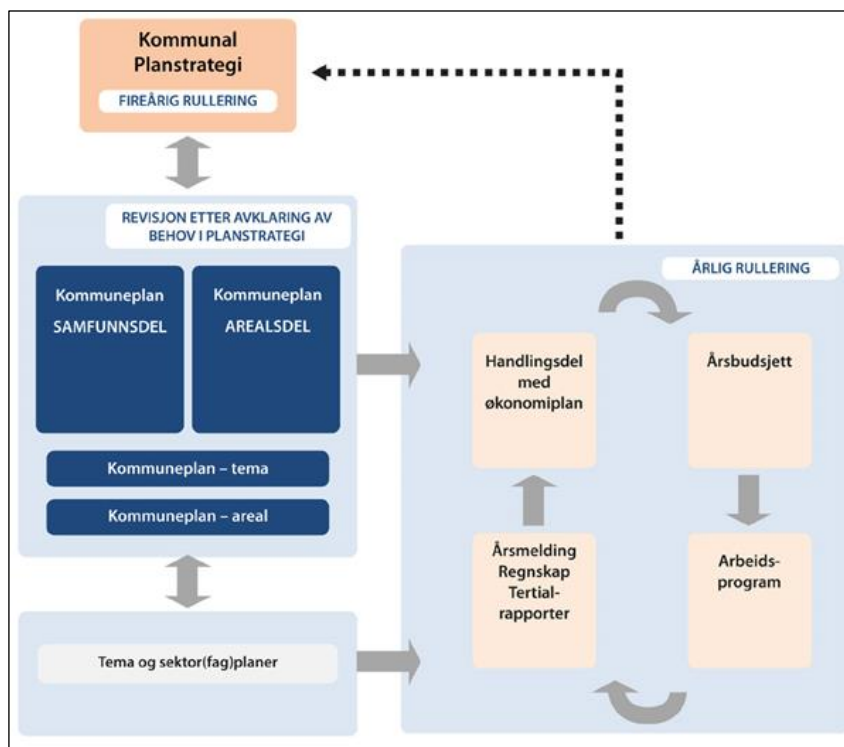
2. Kommunens plansystem

2.1 Grunnleggende prinsipper

Kommuneplanen består av samfunnsdelen (vedtatt 2014) og arealdelen (vedtatt 2004). Samfunnsdelen er overordnet og gir de store målene som kommunen skal jobbe for. Arealdelen skal vise hvordan arealene brukes for å legge til rette for målene. Økonomiplan med årsbudsjett utgjør kommuneplanens handlingsdel.

Konkretisering med mer presise mål og tiltak følger i kommunedelplaner, og tema-/fagplaner.

Kommune(del)planer og reguleringsplaner følger form- og prosessreglene i plan- og bygningsloven. Øvrige planer utarbeides mest mulig hensiktsmessig for oppgaven.

Figur 1 Kommunalt plansystem (fra MD T-1494)

Eidskog kommune berøres også av regionale planer, interkommunalt samarbeid og nabokommuners planlegging. Aktuelle områder er samferdsel, miljø og klima og idrett for å nevne noen planoppgaver. Brann, renovasjon og innkjøpssamarbeid er eksempler på tjenesteløsning.

2.2 Evaluering av gjeldende kommuneplan

Forrige planstrategi la opp til videreføre samfunnsdelen og gjennomføre revisjon av kommuneplanens arealdel. Samfunnsdelen viser de tre viktigste satsingsområdene kommunen arbeider med: Levekår, Barn og unge og Folkehelse. Dette er sammen med mål for Samfunnssikkerhet og beredskap, Arbeids- og næringsliv, og Klima og miljø, de viktigste utfordringene til Eidskog.

Samfunnsplanen vurderes som riktig i forhold til de oppgaver som må jobbes med. Det er likevel et ønske om å gjøre samfunnsdelen tydeligere som kommunens overordnede plan og å koble ulike tiltak tettere til målene. Budsjett og økonomiplan er kommuneplanens handlingsdel, men det er ikke alltid denne funksjonen er tydelig. Dette gjør at prioriteringer, tiltak og oppfølging ikke alltid ses i sammenheng med samfunnsdelen.

Samfunnsdelen skal ha en arealstrategi som viser hovedgrepet kommunen skal gjøre i sin arealstyring. Dette er viktig for boligutbygging, infrastruktur og tjenestebehov. I dag mangler en arealstrategi i samfunnsdelen, men den finnes i utkast til ny arealdel. Det legges opp til å beholde samfunnsdelen i deler av denne perioden, men sette i gang et arbeid i 2022.

Arealdelen er fra 2004. Revisjon av arealdelen har vært i gang i hele perioden og det er nødvendig å ferdigstille denne i 2021. Viktige tema er næringsområder, bestemmelser og justering i forhold til dagens plan- og bygningslov og samfunnssikkerhet.

Figur 2 Kommuneplanens samfunnsdel vedtatt 19.6.2014

2.3 Overordnede føringer

Regjeringen har fastsatt nasjonale forventninger til kommunal og regional planlegging ved kongelig resolusjon 14.5.2019. Forventningene er retningsgivende for vår kommunale planlegging, men også for statlige og regionale myndigheters egen planlegging og bidrag mot kommunenes planlegging.

Hovedtema er:

- Planlegging som verktøy for helhetlig og bærekraftig utvikling
 - FNs bærekraftsmål skal legges til grunn for vår planlegging
- Vekstkraftige regioner og lokalsamfunn i hele landet
- Bærekraftig areal- og transportutvikling
- Byer og tettsteder der det er godt å leve

Under hovedtemaene er det gitt flere punkter. En klar føring er at FN sine bærekraftsmål skal legges til grunn for kommunens samfunns- og arealplanlegging. FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. FNs medlemsland er enige om 17 bærekraftsmål. Dette er globale mål, men som må finne sin løsning gjennom mange lokale løsninger.

Figur 3 FNs bærekraftsmål

Eidskog har ikke valgt ut bærekraftsmål. Samtidig er FNs bærekraftsmål sammenfallende med hvordan f.eks. kommuner likevel har jobbet. Gjennom tiltak for å sørge for et sosialt sikkerhetsnett, best mulig barnehage og skolegang, helsetjenester som dekker hele livsløpet og god infrastruktur er dette ikke noe nytt.

Den nye folkehelsestrategien har vist til målene og god folkehelse er grunnlag for mange av målene. Samfunnsdelens mål om levekår, barn og unge og folkehelse kan særlig kobles mot målene God helse, God utdanning, Anstendig arbeid og økonomisk vekst og ikke minst Samarbeid for å nå målene. Planstrategien kan benyttes for å legge grunnlaget for bedre arbeid med bærekraftmålene, men det anses som riktig at det er en ny samfunnsdel som mer konkret avgjør hvordan Eidskog skal bidra for å slutte opp om bærekraftmålene.

FNs bærekraftsmål skal vurderes i forbindelse med revisjoner og nye planer.

2.4 Regionale og interkommunale føringer

Innlandsstrategien (regional planstrategi) ble vedtatt av Innlandet fylkeskommune den 23.9.2020. Statlige og regionale organer og kommunene skal legge den regionale planstrategien til grunn for det videre arbeidet i regionen. Innlandsstrategien er bygd rundt de fire satsingsområdene Innbyggere – Innovasjon – Inkludering – Infrastruktur.

Flere av våre planoppgaver er koblet til de regionale satsingsområdene. Eidskog kan medvirke mest ved å bygge Innlandet som en god bo- og arbeidsmarkedsregion, jobbe på lag for næringsutvikling, bidra med gode utdanningsløp, legge til rette for grønn produksjonsindustri, ta vare på og utvikle frivilligheten og satse videre på digital infrastruktur.

Eidskog kommune deltar aktivt i Kongsvingerregionen, som er et politisk styrt samarbeidsorgan for Åsnes, Grue, Kongsvinger, Nord-Odal, Sør-Odal og Eidskog, med tett samspill med Innlandet fylkeskommune. Det politiske samarbeidet er organisert rundt Regionrådet. Eidskog er med i

flere felles tjenesteleverandører eller andre samarbeidsformer som brann, renovasjon, folkehelse, voksenopplæring, innkjøp med flere. Det er også gjennom Kongsvingerregionen det formelle samarbeidet med Klosser, Sør-Hedmark næringshage og Visit Kongsvingerregionen skjer innen næringsutvikling.

I Næringsstrategien for Kongsvingerregionen som ble vedtatt 2016 og revidert høsten 2020 er det sju hovedstrategier for bidra til vekst i regionen. Den primære strategien er fem prioriterte satsningsområder der regionen anses å ha særlige fortrinn som skal utnyttes.

Disse er:

1. Bioøkonomi
2. Logistikkvirksomhet
3. Bygg og anlegg
4. Industriutvikling og rekruttering av ny industri
5. Utvikling og etablering av kunnskapsintensiv tjenesteyting

Regional miljø- og klimastrategi har ambisiøse mål, og arbeidet med å sette i gang tiltak pågår i alle kommunene. Arbeidet er utfordrende og må prioriteres i perioden.

Eierskap i interkommunale tjenester er viktig. Gjennom et aktivt og bevisst eierskap har vi størst mulighet til å få de tjenestene Eidskog kommune og vår region ønsker. Det skal utarbeides en ny eierskapsmelding i 2021.

2.5 Evaluering av Planstrategi 2017-2019

Forrige planstrategi hadde både noen tekstlige mål og hovedoppgaver og så selve oversikten over de nødvendige planoppgavene.

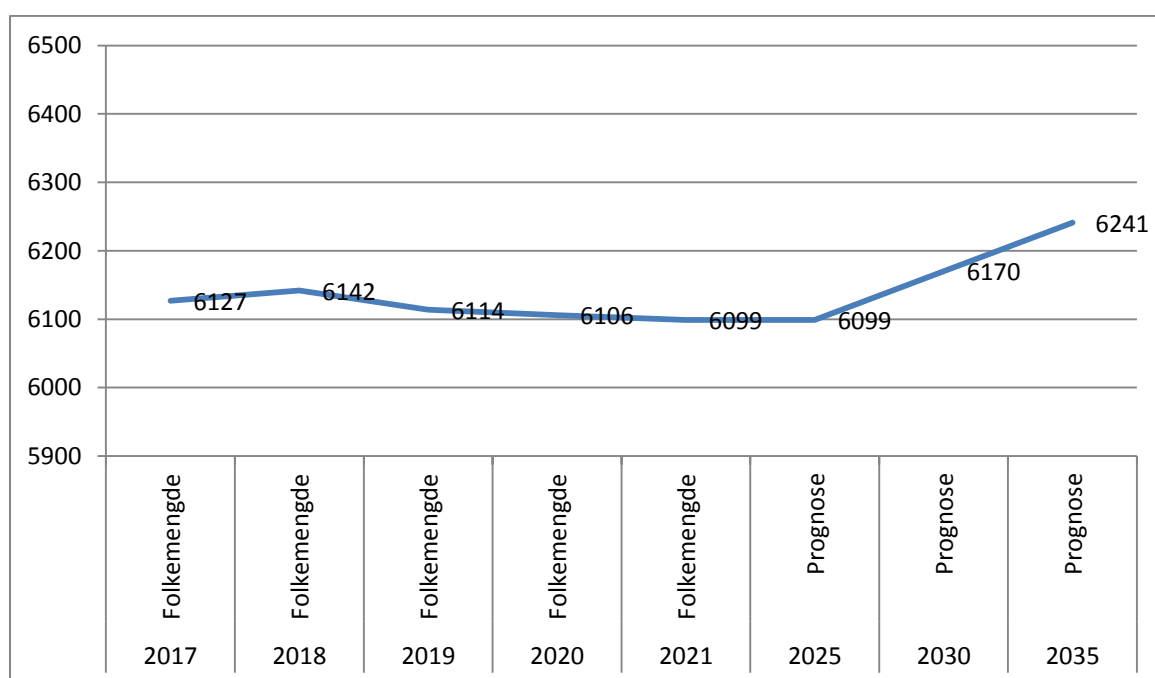
Å beholde kommuneplanens samfunnsdel har vist seg riktig i perioden da det har vært høyt press på mange oppgaver. Revisjon av arealdel har ikke hatt ønsket framdrift og er viktig å prioritere. Samarbeid regionalt, særlig på næringsutvikling, har vært tydeligere og mer offensivt enn før. Her har både regionen og Eidskog gjort positive grep. Det var et ønske om å legge mer til rette for positiv utvikling innenfor næringslivet, her har kommunen hatt noen utfordringer med å ha ønsket bemanningsressurser, men har klart et høyt tempo med store etableringer og mange henvendelser. Temaet er viktig og særlig med tanke på å videreutvikle samarbeidet mellom kommune, Klosser, næringshager og ulike næringsforeninger. Reguleringsplaner og tettstedsutvikling har vært høyt prioritert. Det er lagt stor vekt på økonomiarbeidet og prosessen rundt dette i tråd med målsettingene. Det har vært forsinkelser på kommunedelplan helse og omsorg, noe skyldes behov for å få prosessen riktig i forhold til plan- og bygningslovens krav, men mye skyldes omprioriteringer knyttet til korona. Kommunedelplan for kulturminner har blitt vedtatt. Flere fag-/temaplaner har blitt vedtatt som f.eks. Landbruksplan, Trafikksikkerhetsplan, Smittevernplan, Kommunikasjonsstrategi og Plan mot barnefattigdom.

Det har blitt større kunnskap i egen organisasjon om planer og særlig skillet mellom kommune(del)planer og fag/temaplaner. Det har vært hentet erfaringer fra regionalt og interkommunalt arbeid, og flere av disse er i gang med revisjoner. En utfordring er tiden planprosessene tar og å se sammenhengen mellom handlingsdeler og økonomiske disponeringer. Dette legges til grunn for arbeidet med denne planstrategien.

3. Utviklingstrekk og utfordringer

3.1 Folketallsutvikling

Ved forrige planstrategi var det 6127 innbyggere i kommunen, mens det den i 2021 var 6099. Dette er en nedgang på 28 personer, men en noe mindre enn prognosene ved forrige planstrategi som tydet på 6080 innbyggere. SSBs middelpåprognose viser en svak befolkningsnedgang for Eidskog før det kan snu. Vi ser imidlertid at årlige svingninger raskt fører til større endringer i prognoser.

Figur 4 Folketall til 2020 og prognose til 2035 (SSB tab 06913 og 01223, april 2021)

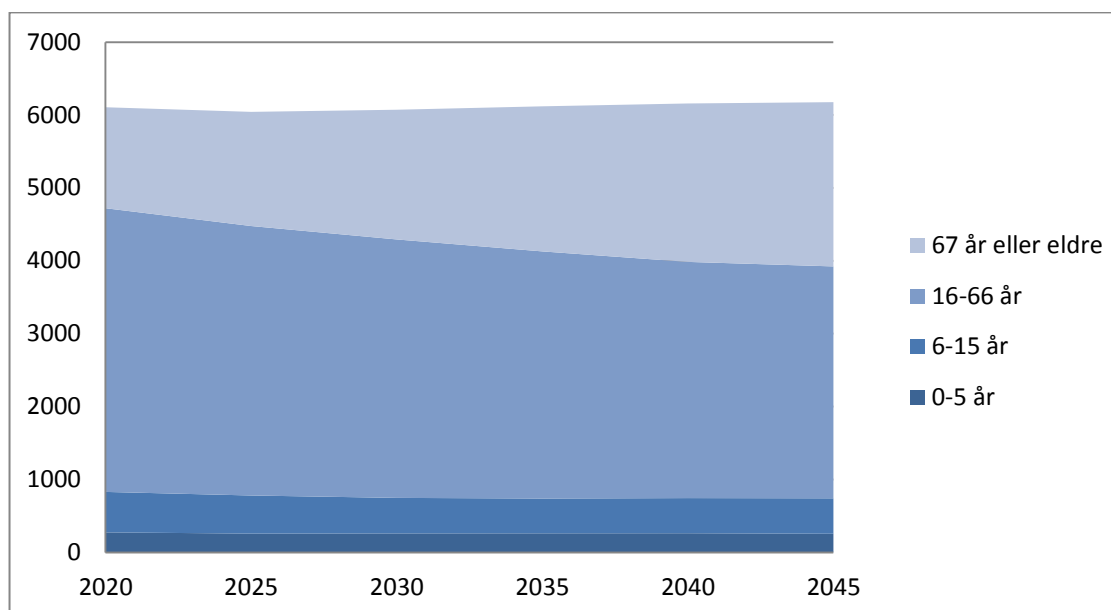
Bakgrunnen for nedgangen er vesentlig lavere antall fødsler enn dødsfall. Nettotilflytting har vært positiv fra og med 2016, men veier ikke opp for lave fødselstall.

År	Folketall pr. 1.1.	Fødselsoverskudd	Nettoinnflytting	Folkevekst
2017	6127	-47	61	15
2018	6142	-32	4	-28
2019	6114	-21	15	-8
2020	6099	-36	29	7
2021	6099			

Figur 5 Folkemengde og endringer (SSB tab 06913 og 01223, april 2021)

Eidskog har en eldre befolkning enn landsgjennomsnittet. Grappa over 67 år vil å øke i antall, og siden folketallet i liten grad endrer seg vil denne grappa utgjøre en vesentlig større andel enn i

dag. Et eksempel er at gruppen 80+ i dag er rundt 400 personer, men om ti år nesten 600. Dette gir naturligvis utfordringer til kommunens inntekter og tjenesteleveranse.

Figur 6 Framskrevet folkemengde og aldersgruppers andel (SSB tab 12882, feb 2021)

Endringene innenfor aldersgruppene er mer interessante i forhold til kommunens planlegging:

Aldersgrupper	2021	2025	Endring i % (avrundet)
0-5 år	262	258	-2 %
6-15 år	549	523	-5 %
16-19 år	260	221	-15 %
20-44 år	1472	1419	-4 %
45-66 år	2104	2056	-2 %
67-79 år	1033	1098	6 %
80-89 år	313	382	22 %
90 år eller eldre	92	86	-7 %
Totalt	6085	6043	-1 %

Figur 7 Befolkningsutvikling på aldersgrupper (SSB tab 12882, feb 2021)

I den viktige aldersgruppa 20-44 år er det noe flere menn (752) enn kvinner (720). Denne gruppa utgjør 24 % av innbyggerne i Eidskog, mens den tilsvarende utgjør 29 % av Innlandet sin og 33 % av Norges befolkning. En ytterligere nedgang her er alvorlig for kommunen.

Utviklingen i kommunestyreperioden er:

- Nedgang i folketallet pga. lave fødselstall
- Stabilt innenfor barnehagealder
- Fortsatt reduksjon i antall skoleelever, og merkbart færre ungdommer
- Sterk økning i gruppen 80-89
- Nettotilflytting varierer mye fra år til år, noe som gir store utslag

Det vil være viktig for kommunen å bidra til at det både er arbeidsplasser og et attraktivt lokalsamfunn slik at vi beholder og øker aldersgruppen 20-44 år, samt får flere barnefamilier.

3.2 Kommuneøkonomi

Kommuneplanen handler primært om analyse og strategier for utvikling av kommunen som samfunn, men skal en oppnå resultat er det kommunens økonomi og tjenestetilbud som er virkemiddelet. Økonomiplanen gir mer informasjon om kommunens økonomi og ønsket resultat.

Det er et klart behov for å utforme handlingsplaner slik at de viser ønskete tiltak, ressursbehov og prioriteringer. Slik kan de bli mer egnet for å oppnå politisk gjennomføring og være enklere som styringsverktøy for den enkelte leder. For bedre styring er det også viktig å ha koblingen mot årsmelding og beretning. Dette danner grunnlag for en mer oversiktlig budsjettprosess. Handlingsdelene må være kortfattede og skal enkelt rulleres når oppgaven er gjort eller det er nødvendig å omprioritere tiltak.

3.3 Egen organisasjon

Det er foretatt en omstrukturering i organisasjonen. Det er ikke planlagt vesentlige endringer i kommende periode.

3.4 Levekår

Eidskog har flere utfordringer her, noe samfunnsdelen reflekterer gjennom målsettingen sin. Det vises til Folkehelseoversikten for mer informasjon. Særlig utfordrende i Eidskog er:

- Høy andel utenfor arbeidslivet
- Mye bruk av økonomisk sosialhjelp
- Høyere andel med livsstilsykdommer og psykiske utfordringer, noe som også gjelder yngre aldersgrupper, enn nasjonale og regionale tall.

Eidskog har en stor andel utenfor, eller med svak tilknytning, til arbeidslivet. Dette er summen av både høye ledighetstall og en høy andel uføretrygdete. I forhold til å kunne bedre levekårene for den enkelte og familien er deltakelse i arbeidslivet det som gir størst effekt. For den enkelte kan dette bidra til dårligere økonomi, vanskeligheter med å legge til rette for ønsket livssituasjon og utfordringer i forhold til helse og livskvalitet. Kommunens bidrag til bedre levekår vil være å sørge for et godt utdanningsløp og sammen med næringslivet skape arbeidsplasser.

3.5 Arbeid, inntekt og næringsutvikling

	Eidskog	Innlandet (Hedmark 2019)	Norge
Sysselsatte som bor i Eidskog (SSB tab. 11616, 2020)	2687		
Sysselsettingsgrad i % av befolkningen mellom 15-74 år. (SSB tab. 06445, 2020)	57,9	64,61	66,4
Arbeidsledige i % (SSB tab. 10540, 2020 M11)	3,2	3,2	4,1
Arbeidsledige i % før korona (2019 M11)	2,6	1,9	2,1
Uføre i % av befolkningen 18-67 år (SSB tab. 11715, 2019)	20,6	14,3	10,5
Utpendling fra Eidskog (SSB tab. 11616, 2020)	1160		

Figur 8 Nøkkeltall for ulike faktorer

Næringsstrategi for Kongsvingerregionen følges opp og det ønskes en lokal handlingsplan. Samarbeid med næringslivet og blant andre Sør-Hedmark Næringshage, Klosser og Høgskolestiftelsen er sentralt for å utvikle det arbeidet som er i gang i regionen. Kommunens egen landbruksforvaltning bidrar til å skape økt vekst i næringslivet basert på de store landbruksressursene og kompetansen i dette miljøet. Det har vært en stor utbygging av fiber og mobildekning i perioden, dette arbeidet videreføres.

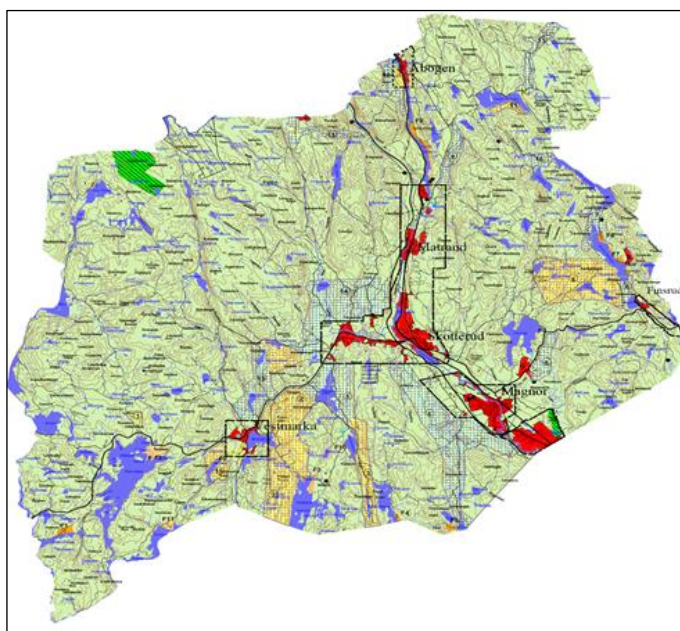
Arbeid for sosialhjelp for unge mottakere ble innført i Eidskog kommune i 2014. Ordningen er utvidet fra 2017 til å omfatte aktivitetsplikt for alle mottakere av økonomisk sosialhjelp. Formålet er å styrke den enkeltes muligheter for å komme i arbeid og bli selvforsørget. Eidskog kommune var tidlig ute og har ført prosjektet over fra ekstern styring, via prosjektet Vendepunktet i egen regi til at kommunens egen attføringsbedrift Vilja skal drive Vilja Vendepunktet. Selv om aktivitetsplikten er for alle, ønsker Eidskog å ha særlig fokus på unge under 30 år. Aktivitetsplikten skal bidra til å skape en sosial arena, og danne grunnlag for overgang til vanlig arbeid eller videre utdanning.

Det er store etableringer i gang og det vil være viktig å utnytte dette for å beholde eksisterende næringsliv og skape grunnlag for nytt både lokalt og regionalt.

3.6 Arealbruk

Eidskog har et samlet areal på 640 km² hvorav 77 % er produktiv skog. Bosettingen er spredt med Skotterud og Magnor som viktigste tettsteder. Viktige veger er riksveg 2 Riksgrensen – Kongsvinger grense og fv. 21 Skotterud – Aurskog-Høland grense.

Arealdelen med plankart og beskrivelser ble vedtatt i 2004. Den vesentligste andelen av kommunens areal er definert som landbruks-, natur- og friluftsområde (LNF) med tilhørende bestemmelser som regulerer utbyggingen. Arealdelen er under revisjon.

Figur 9 Gjeldende arealdel

Kommunen har tilfredsstillende tilgang til boligtomter. Det er næringsområder tilgjengelig, men utbygging av infrastruktur er avgjørende for å ha byggeklare tomter.

På Skotterud er flere leiligheter er på gang og det er bygd ny barnehage. Et eget sentrumsprosjekt ser både på sentrumsutvikling og hvordan dette kan gjøres bærekraftig. En masterplan og analyser av faktorer bør videreføres over i reguleringsplaner, handlingsplaner knyttet til Eidskog 4.0 og fysiske tiltak. For å koordinere dette brede arbeidet bør en enkel strategi lages. På Magnor kommer ny industri og det har vært viktige etableringer i sentrum. Utvikling av sentrumsbaserte næringer og et godt bomiljø vil være nødvendig for å beholde funksjoner, arbeidsplasser og innbyggere i egen kommune.

Kommunen har mange henvendelser om reguleringsplaner. Samtidig gir eldre reguleringsplaner og en eldre arealdel utfordringer for kommunens saksbehandling. Det vil være viktig å særlig prioritere arealdelen, Magnormoen og i større grad få endret eldre planer.

Nytt kartsystem kommer på plass i 2021 og vil medføre et løft. Raskere søk, bedre koblinger mot andre systemer og enklere uthenting av eiendomsinformasjon vil være noen av fordelene.

Kommunen har selv store prosjekter i perioden som nytt bygg for brann, tekniske tjenester og ambulanse. Det er vedtatt bygging av nytt renseanlegg, ny gymsal og rehabilitering av garderober og svømmehall.

3.7 Miljø, energi og klima

For Eidskog har mye av miljø- og klimautfordringene vært knyttet til vannmiljø, utslipp fra trafikk og enkeltsaker knyttet til avfall og forurensing. Det jobbes med å få vannforvaltningsplanene inn i arealdelen. Framover er det økende behov for å se på forbruk, kutt innenfor CO₂-ekvivalenter og å koble ønskete tiltak til budsjett/økonomiplan for å kunne gjennomføre nødvendige endringer. Oppfølging av vannressursprosjektet, opprydding i spredt avløp, utarbeide risiko og sårbarhetsvurderinger til arealplaner, rullering av landbruksplanen og ny lokal strategi for miljø og klima viser at området har økende fokus i tråd med nasjonale og egne føringer. Arbeidet med naturmangfold drøftes internt, men det er ikke foreslått egne planer for dette. Positivt er det at Eidskog har nådd fram med flere søknader om støtte og det er et godt samarbeid med Innlandet fylkeskommune. Eidskog er også aktive i interkommunale fora.

3.8 Samfunnssikkerhet

I løpet av 2019 og 2020 ble det foretatt en gjennomgang av kommunens beredskapsarbeid. Samtidig ble kommunen satt på en test som følge av koronavirus og vår funksjon som grensekommune. Det påbegynte arbeidet med å systematisere, gjøre tilgjengelig og foreta revisjoner dokumenter, rutiner og nye analyser ble nødvendig å trappe ned for å bruke ressurser der det var mest behov. Vår vurdering er at Eidskog har håndtert koronaepidemien og våre oppgaver godt, og at det er mye erfaring som skal tas vare på. Det legges derfor opp til å raskt komme i gang med bl.a. helseberedskapsplan, helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse og rullere kommunens beredskapsplan. Innspill fra blant andre Mattilsynet og vannleverandører gjør at Eidskog kommune i sterkere grad bør bidra til å sikre tilsigsområder gjennom arealplaner og legge til rette for bedre oversikt .

3.9. Oppvekst og utdanning

Barnehager og skoler har gjennom flere år deltatt i utviklingsarbeidet/prosjektet «Kultur for læring» initiert av Statsforvalteren og i samarbeid med Høgskolen Innlandet. Gjennom utviklingsarbeidet/prosjektet har alle ansatte i barnehager og skoler hevet sin kompetanse i å benytte data og forskning som grunnlag for utarbeidelse av tiltak/forbedring. Dette har ført til bedre skolerresultater og økt gjennomføring i videregående opplæring. Det er behov for revisjon av oppvekstplanen som tar opp verdigrunnlaget, samt de overordnede rammene rundt organisering av sektoren. En samlet oppvekstplan vil omfatte barnehage, skole, barnevern, helsestasjonen/skolehelsetjenesten, flyktingetjenesten og PPT. Ut i fra en slik plan kan de ulike avdelingene/enhetene utarbeide egne utviklingsplaner.

Det er satt i gang et arbeid med å vurdere skolestruktur, med bakgrunn i barnetall, ønsket tjenestetilbud og økonomi. Familiens hus er etablert og er en samling/samlokalisering av barnevernstjenesten, pedagogisk-psykologisk tjeneste, helsestasjon/skolehelsetjenesten. En viktig oppgave for Familiens hus er å videreutvikle forebyggende tverrfaglige tjenester/tilbud, samt utnytte den tverrfaglig kompetansen i saksbehandling og samordne tjenester for barn, unge og familier.

3.10 Helse og omsorg

Kommunedelplan for helse og omsorg er i arbeid og det er et mål at den skal koordinere arbeidet innenfor sektoren. I dag er det mange fag- og temaplaner, og aktivitet innenfor flere prosjekter og reformer. Fokuset vil særlig være på forebygging og hvordan utnytte nye løsninger for brukere og ansatte. Planen skal også gi føringer for hva som er viktig i de underordnede planene med et ønske om best mulig tjenester i forhold til de utfordringer som demografi, lokale helseutfordringer og økonomi gir.

Utfordringer og løsninger som koronaepidemien har medført blir et sentralt tema som skal evalueres og føres over til annet arbeid. Særlig interessant er dette i egne risiko- og sårbarhetsanalyser og kommunens smittevernplan og helseberedskapsplan.

3.11 Sammenheng i planlegging

Samfunnsdelen etablerte et overordnet plansystem. Alle planer skal bygge på samfunnsdelen. Ved behov kan målbare mål og tiltak konkretiseres i temaplaner og kommunedelplaner. Dette åpner for kortfattede planer.

Kommuneplanens samfunnsdel Visjon og satsingsområder	Temaplan/Kommunedelplan Konkretisering av kommuneplanen eller tema	Kommuneplanens handlingsdel Prioriteringer og tildeling av ressurser (med økonomiplan, årsplan og årsbudsjett)
• Overordnede mål • Strategier	• Mål • Tiltak	• Oppfølging av satsingsområder i samfunnsdelen • Sortering og prioritering av tiltak fra tema-/kommunedelplaner • Formulering av driftsbudsjett og investeringer i 4-års perioden

Figur 10 Utdrag fra kommuneplanens samfunnsdel

Samfunnsdelen legger til rette for en tydeligere sortering på planers omfang og prosesser. Noen planer vil egne seg til å være kortfattede for å tydeliggjøre kommunens ønskete utvikling, mål og strategi. Videre faglig oppfølging skjer i hovedsak i organisasjonen.

I denne planstrategien har flere planer blitt kategorisert som administrative verktøy eller som rene lovpålagte planer. Eksempler er arkivplan, tiltaksplan for kap. 9a i opplæringsloven, virksomhetsplaner for de ulike skoler og barnehager, HMS-planer osv. Dermed blir det tydeligere at noen planer kan justeres administrativt når det er faglige behov. Andre planer er ønsket politisk eller innebærer vegvalg som skal gjøres av kommunestyret. Da hører de med i den prioriteringen kommunestyret skal gjøre i planstrategien.

Mindre omfangsrike planer som likevel gir politiske retningslinjer og ønsket mål kan gjøre det enklere å rent praktisk jobbe fram en plan, og ikke minst rullere eksisterende planer. Dette kan gi raskere prosesser, mer aktuell politikk og nødvendig faglige utredninger kan gjøres i andre dokumenter.

Noen virkemiddel som bør vurderes i denne perioden er økt bruk av felles grunnlag som demografi, folkehelsestatistikk og økonomi. Både tydeligere handlingsplaner, økt bruk av planprogram eller en notat som avgrenser arbeidet, samt organisering av et løpende folkehelsearbeid er sentralt i å kunne lage planer mer effektivt.

Figur 11 Eksempel på rammeverk som grunnlag for tiltak (Foto B.K. Ingelsrud)

4. Vurdering og prioritering av kommunens planbehov

4.1 Strategiske valg som legges til grunn for planlegging

- «Eldrebølgen» gir behov for løsninger, men det er grunnleggende positivt at folk lever lengre. Målet med kommunens planlegging må være å øke gruppen av unge voksne.
- Regionalt fortsetter Eidskog å bidra både politisk og administrativt om felles løsninger.
- Det legges til rette for næring gjennom regionalt samarbeid og egen satsing.
- Kobling mellom økonomi og planer er grunnleggende for gjennomføringsevne.
- FNs bærekraftsmål skal legges til grunn for nye planer.
- Planer kan gjerne være korte.

4.2 Eksisterende og ønskete planer

Rådmann og Sentraladministrasjon		
Gjeldende planer	Vedtatt	Kommentar
Kommuneplanens samfunnsdel 2014-2027	2014	Ønskes revidert
Økonomiplan 2021-2024	2020	Revideres årlig
Beredskapsplan overordnet del	2020	Rulleres årlig
Helhetlig ROS-analyse	2015	Ønskes revidert
Kommunikasjonsstrategi	2019	
Kommunedelplan kultur 2010-2014	2010	Ønskes revidert. Frivillighetsstrategi tas inn.
Kommunedelplan kulturmiljø og kulturminner 2018-2025	2018	Handlingsplan revideres vår 2021
Folkehelseoversikt 2020	2017	Vedtatt 2021
Handlingsplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv i Eidskog 2021-2027	2020	
Regionale/interkommunale planer		
Plan for idrett og fysisk aktivitet 2017-2027 i Kongsvingerregionen	2020	Vedtatt i 2020 i Eidskog
Regional veteranplan for Kongsvingerregionen	2018	
Planer som ønskes		
Digitaliseringsstrategi	NY	Under arbeid. Vedtas 2021.
Handlingsplan kulturmiljø og kulturminner	2018	Revideres vår 2021, jf. verbalpunkter
Frivillighetsplan	NY	Tas inn i ny kommunedelplan Kultur
Strategiplan for innbyggerrekruttering	NY	Ønskes, jf. verbalpunkter

Oppvekst og læring		
Gjeldende planer	Vedtatt	Kommentar
Oppvekstplan	2003	I arbeid. Vedtas 2021.
Plan mot barnefattigdom	2018	Ønskes ny handlingsdel, jf. verbalpunkt.
Flyktningeplan	2012	
Regionale/interkommunale planer		
Planer som ønskes		
Handlingsplan mot barnefattigdom	NY	Ønskes ny handlingsdel, jf. verbalpunkter.

Teknikk, plan og næring		
Gjeldende planer	Vedtatt	Kommentar
Kommuneplanens arealdel 2004-2015	2004	I arbeid. Vedtas 2021.
Kommunedelplan for • Skotterud, Matrand og Tobøl • Magnor og Magnormoen • Åbogen • Vestmarka • Finsrud	2004	Erstattes av ny arealdel.
Kommunedelplan Energi- og klimaplan del 1	2011	Ønskes revidert. Kan erstattes av ny klimastrategi med lokal handlingsdel
Kommunedelplan Energi- og klimaplan del 2	2011	Ønskes revidert. Kan erstattes av ny klimastrategi med lokal handlingsdel
Landbruksplan 2018-2023	2018	Rulleres ved utløp
Trafikksikkerhetsplan 2017-2021	2017	Ønskes rullert
Regionale/interkommunale planer		
Næringsstrategi i Kongsvingerregionen	2020	
Interkommunal strategi for energi og klima	2017	Ønskes revidert.
Arealstrategi for næringsområder i Kongsvingerregionen	2017	Er under rullerings
Planer som ønskes		
Handlingsplan for klima og miljø	NY	Ønskes jf. verbalpunkter. Vedtas 2021.
Lokal handlingsplan for Kongsvingerregionens næringsstrategi	NY	Ønskes
Eidskog 4.0 Handlingsplan	NY	Ønskes jf. verbalpunkter. Behov for samlet plan for sentrum vurderes.
Hovedplan for vannforsyning	NY	Samarbeid E.k. Kroksjøen og GIVAS
Hovedplan veg	NY	

Helse og Omsorg		
Gjeldende planer	Vedtatt	Kommentar
Smittevernplan	2020	
Helseberedskapsplan del 1 (risiko og sårbarhetsanalyse)	2005	Ny under arbeid. Vedtas 2021.
Helseberedskapsplan del 2 (katastrofeplan for helsetjenesten)	2005	Ny under arbeid. Vedtas 2021.
Plan for psykisk helsearbeid 2007-2010		Ønskes revidert. Slås sammen til rus- og psykiatriplan.
Rusmiddelpolitisk handlingsplan 2013-2016	2013	Ønskes revidert. Slås sammen til rus- og psykiatriplan.
Boligsosial handlingsplan 2014-2020	2013	Ønskes revidert.
Regionale/interkommunale planer		
Handlingsplan mot vold i nære relasjoner i Glåmdalsregionen	2010	Er under rullering
Planer som ønskes		
Kommunedelplan for Helse og omsorg	NY	I arbeid. Vedtas 2021.
Rus- og psykiatriplan	NY	Ønskes. Erstatte eksisterende planer.
Strategi for Leve hele livet	NY	Ønskes, jf. verbalpunkt
Handlingsplan for leve hele livet	NY	Ønskes, jf. verbalpunkt

4.3 Vurdering av planbehovet

Overordnede planer

Økonomiplan og budsjett er løpende prosesser, og det vil være fokus på kobling mot tiltak i andre planer med hensyn til finansiering og evaluering. Motsatt skal også handlingsdeler være realistiske og vurderes opp i mot ressurstilgang.

Kommuneplanens samfunnsdel revideres. Det ønskes en tydeligere visjon, å vurdere mål og å få tydeligere kobling mot tiltak. En langsiktig arealstrategi skal inn for økt sammenheng mellom samfunnsutvikling og arealbruk. Hvordan Eidskog skal jobbe med FNs bærekraftsmål skal drøftes. Planprosessene rundt arealdel, oppvekst og helse prioriteres, derfor i slutten av perioden.

Kommuneplanens arealdel har vært på høring, men må justeres i forhold til innspill. Dette gjelder spesielt vurdering av risiko og sårbarhet ved detaljregulering og tiltak, men også å få fram hensynssoner for å sikre områder på overordnet nivå. Viktig både for samfunnsutvikling og kommunens forvaltning. Vedtas i 2021.

Kommunedelplan helse og omsorg skal slå sammen flere temaplaner. Hensikten er å koordinere arbeidet ytterligere i retning forebygging i tråd med folkehelseutfordringene. Her vil reformen «Leve hele livet» trekkes inn i tråd med innspill fra Statsforvalteren. Framdrift er noe avhengig av arbeidsinnsats mot koronaviruset. Det legges opp til et vedtak i 2021.

Kommunedelplan for kultur er fra 2010. Mye er gjennomført og noe er utdatert. En revisjon for å velge ut nye satsingsområder og gi føringer for ønsket utvikling er nødvendig. Den ønskes fortsatt som en kommunedelplan. Frivillighetsstrategien tas inn som en del av denne. Det ønskes oppstart 2022.

Oppvekstplan er under arbeid og vil erstatte Oppvekstplanen fra 2003. Arbeidet vil prioriteres i 2021 for å få implementert det som «Kultur for læring» har gitt, samtidig som en går inn i kompetanseløftet «spesialpedagogikk og inkluderende praksis». Det ønskes å dra veksler på de gode resultatene som har blitt skapt innen skole og erfaringer fra Familiens hus. Planen kan bli justert i forhold til vurdering av skolestruktur i kommunen.

Helhetlig Risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) er fra 2015. Kommunen skal gjennomføre en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse, for å vurdere sannsynligheten for uønskede hendelser og hvordan disse kan påvirke kommunen. Beredskapsplanen fra 2020 sier at det skal gjøres en hovedrevisjon av kommunens helhetlige ROS hvert 4. år. Det ønskes å gjøre dette i 2022. Det er gitt innspill på at faren for flom og skred må vurderes og dette bør gjøres i tillegg til bl.a. erfaringer fra koronaepidemien. Beredskapsplanen etter sivilbeskyttelsesloven skal rulleres årlig, men hovedrevisjon av helhetlig ROS vil danne grunnlag for større justeringer.

Folkehelseoversikten 2020 er vedtatt vinteren 2021. Deretter vil det legges til rette for et løpende arbeid i tråd med folkehelseloven.

Digitaliseringsstrategi gjelder hele kommunen og er i arbeid. Vil vedtas i 2021.

Fag-/temaplaner

Helseberedskapsplan del 1 og 2 er under revisjon, men ble nedprioritert pga. koronainnsats. Erfaringer gjort i 2020-21 vil kunne tas inn og det legges opp til vedtak i 2021.

Rus- og psykiatriplan vil danne grunnlag for et mer koordinert arbeid og erstatte to ulike plandokument. Det ønskes å sette i gang 2021 med vedtak i 2022, gir dette muligheter til å ta inn føringer fra kommunedelplan Helse og omsorg, Leve hele livet og folkehelsearbeidet.

Strategi for Leve hele livet m/handlingsplan tas inn i kommunedelplan for helse og omsorg. Handlingsplan skal utarbeides. Gjøres i 2021.

Eldres råd spilte inn en demensplan med oppstart i 2022 i sin behandling. Demens skal også tas inn i det løpende folkehelsearbeidet. En slik plan må ta utgangspunkt i kommunedelplan Helse og omsorg. Siden den ikke er tidligere vurdert tas den ikke inn som prioritert oppgave, men tematikken vurderes først gjennom kommunedelplan Helse og omsorg.

Landbruksplan fra 2018 rulleres ved utløp 2023.

Trafikksikkerhetsplan fikk en revisjon i 2017. Det er behov for en rullering som gjøres i 2021. Deretter bør det gjøres en vurdering 2024 for å fange opp tiltak, føringer i ny hovedplan veg og fylkeskommunens handlingsprogram. Dette er imidlertid utenfor denne planperioden.

Handlingsplan for klima og miljø følger opp intensjonen fra interkommunal strategi, samt ønsker i forbindelse av vedtak av budsjett. Vedtas 2021.

Strategi for innbyggerrekruttering er ønsket og bygger opp om ønsket om flere yngre voksne. Vurdert oppstart 2021.

Lokal handlingsplan for Kongsvingerregionens næringsstrategi for å underbygge denne og kunne vurdere måloppnåelse og tiltak. Vedtas 2021.

Handlingsplan kulturmiljø og kulturminner rulleres og vedtas 2021.

Handlingsplan Eidskog 4.0 er ønsket, men det vurderes samtidig om dette er for lite for å samle trådene i sentrumsutviklingen. Det jobbes med en masterplan og tiltak knyttet til sosiale arenaer og mer klima- og miljøvennlig stedsutvikling. Videre er reguleringsplanene for Skotterud svært fragmentert. Dette foreslås samles til en strategi for sentrumsutvikling Skotterud, der handlingsplan for Eidskog 4.0 er en del av dette. Handlingsplanen foreslås revidert 2021, men at Sentrumsutvikling Skotterud videreføres med en egen plan for videre arbeid som vedtas i 2022.

Handlingsplan mot barnefattigdom ønskes for å bygge opp om Plan mot barnefattigdom. Er ønsket med oppstart og vedtak i 2021.

Hovedplan for vann vil være positivt for å sikre vannforsyningssikkerhet, koordinere GIVAS, Kroksjøen Vannverk og Eidskog kommunes ønsker. Kommunens ansvar for vannforsyning presiseres med tanke på arealforvaltning, samfunnssikkerhet og at opplysninger skal være tilgjengelig. Det kan være aktuelt å utvide til overvannshåndtering og avløp på grunn av klimaendringer. Oppstart 2021 og vedtak 2022.

Hovedplan for veg vil gi overordnede føringer for investeringsbehov, vedlikehold og ansvar. Kobling mot gang- og sykkelveger gjøres blant annet gjennom miljø- og klimamål, samt å være grunnlag for innspill til handlingsplaner for fylkesveger. Oppstart 2022 med vedtak 2023 for å være rettet inn mot fylkeskommunens handlingsprogram fylkesveger med oppstart 2024.

Boligsosial handlingsplan fra 2013 ønskes revidert. Det vurderes riktig å utsette dette til 2022. Det må i forkant være en kommunedelplan helse og omsorg, arealdelen kan gi muligheter og det må vurderes opp i mot samarbeid med f.eks. Husbanken. Det har kommet innspill på at planen bør endres til Boligpolitisk plan for å få større helhetstenking. Det anbefales å gjøre en justering mot dette i første revidering, deretter starte opp en arbeid med utgangspunkt i ny samfunnsdel med ønsket vedtak i ny kommunestyreperiode.

Samlet er det en overvekt av planer tidlig i perioden, dette er både nye og eksisterende arbeid. Gjennom høring og politisk behandling kan dette justeres. Det vil også komme til planoppgaver som pr. i dag ikke er vurdert, men dette gir en fordeling av de planoppgaver som er kjent.

4.4 Kommunestyrets prioriterte planoppgaver 2021-2023 og gjennomføring

Under er listen over planer som kommunestyret ønsker i planperioden. Året 2024 er kun med for å orientere om framdrift.

Plannavn	Ansvar	Sist vedtatt	I gang	Oppstart/Vedtak			
				21	22	23	24
Overordnede planer							
Kommuneplanens samfunnsdel	RM	2014				O	V
Kommuneplanens arealdel	TPN	2004	X	V			
Kommunedelplan Helse og omsorg m/strategi for Leve hele livet og handlingsplan til denne.	HO	NY	X	V			
Kommunedelplan Kultur m/frivillighetsstrategi	SA	2010			O	V	
Oppvekstplan	OL	2010	X	V			
Helhetlig ROS-analyse	SA	2015			OV		
Folkehelseoversikt (årlig rullering)	SA	2020		V	OV	OV	OV
Digitaliseringsstrategi	SA	NY	X	V			

Plannavn	Ansvar	Sist vedtatt	I gang	Oppstart/Vedtak			
				21	22	23	24
Fag-/temaplaner							
Helseberedskapsplan del 1 (risiko og sårbarhetsanalyse)	HO	2005	X	V			
Helseberedskapsplan del 2 (katastrofeplan for helsetjenesten)	HO	2005	X	V			
Rus- og psykiatriplan	HO	NY			OV		
Landbruksplan	TPN	2018				OV	
Trafikksikkerhetsplan	TPN	2017		OV			
Handlingsplan for klima og miljø	TPN	NY	X	V			
Strategiplan for innbyggerrekruttering	SA	NY		OV			
Handlingsplan kulturmiljø og kulturminner	SA	2018	X	OV			
Lokal handlingsplan for Kongsvingerregionens næringsstrategi	TPN	NY		OV			
Handlingsplan Eidskog 4.0	TPN	NY	X	OV			
Handlingsplan mot barnefattigdom	OL			OV			
Hovedplan vann	TPN	NY		O	V		
Hovedplan veg	TPN	NY			O	V	
Boligsosial handlingsplan	HO	2013			OV		
Boligpolitisk plan (erstatte Boligsosial plan)	HO	NY				O	V

